

Fundacja „Ośrodek Rozwoju Kompetencji Akademickich”

AREA NAUKI

kwartalne międzynarodowe czasopismo naukowe

LUBLIN 2021

KOLEGIUM REDAKCYJNE:

dr **Yuriy Hofman** – **Przewodniczący Rady Redakcyjnej** (Wołyński Narodowy Uniwersytet im. Łesi Ukrainki)

prof. dr hab. **Jerzy Kopel** (Wyższa Szkoła Humanitas, Polska)

dr hab. **Rafał Sura** prof. KUL (Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Polska)

prof. dr **Eduard Kisiliuk** (National Academy of Internal Affairs of Ukraine)

dr **Jan Telus** (Staropolska Szkoła Wyższa w Kielcach)

doc. dr **Ewa Jasiuk** (Katedra Prawa Międzynarodowego i Europejskiego, Wyższa Szkoła im. Ryszarda Łazarskiego w Warszawie)

doc. dr **Julia Fidria** (Kierownik Katedry Prawa i Postępowania Karnego Wołyński Narodowy Uniwersytet im. Łesi Ukrainki)

RECENZENCI:

prof. dr hab. **Marcin Szewczak** prof. KUL (Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Polska)

prof. dr hab. **Jolanta Góral-Pórola** (Rektor Staropolskiej Szkoły Wyższej w Kielcach, członkini zarządu Polskiego Towarzystwa Neuropsychologicznego)

prof. dr hab. **Alexander Bradul** (Kryvyi Rih National University, Ukraine)

prof. dr n.med., Psycholog **Danuta Kossak** (Staropolska Szkoła Wyższa w Kielcach, Polska)

dr **Wacław Kotliński** (Dyrektor Instytutu Nauk Ekonomicznych, Staropolska Szkoła Wyższa w Kielcach, Polska)

REDAKCJA:

Albert Gofman (sekretarz redakcji, redakcja językowa, język ukraiński)

Julian Hofman (redakcja językowa, język polski)

Ruslana Smolinska (redakcja językowa, język angielski)

Wydawca:

Fundacja „Ośrodek Rozwoju Kompetencji Akademickich”

20-023 Lublin, ul. Fryderyka Chopina 41/2, tel: +48 515 676 500

KRS 0000651857 NIP 7123325074 Regon 366073308

Nakład: papier - 100 egz., na CD-ROM - 100 egz.

DRUK:

DMK Studio s.j

Aleksandra Świętochowskiego 38, 20-467 Lublin, Polska.

ISSN 2544-1035

„AREA NAUKI” to kwartalne, międzynarodowe czasopismo naukowe wydawane przez Fundację „Ośrodek Rozwoju Kompetencji Akademickich”. Treści niniejszej publikacji stanowią własność intelektualną poszczególnych autorów, za które każdy z nich odpowiada. Fundacja nie ponosi odpowiedzialności za treść i sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

SPIS TREŚCI

- 4 ----- **Borysewycz Lesia, Czepeluk Anna, Kuszniur Roman**
MIEJSCE KULTURY FIZYCZNEJ I SPORTU W OGÓLNEJ
KULTURZE LUDZKOŚCI
- 13 ----- **Borysewycz Lesia, Maksymjak Jarosława, Matijeszyn Iwan**
UZASADNIENIE ZNACZENIA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO
JAKO KIERUNKU KULTURY FIZYCZNEJ W SYSTEMIE
SZKOLNICTWA WYŻSZEGO
- 21 ----- **Borysewycz Lesia, Małetycz Nadija, Slimakowśkyj Ołeg**
WPLYW ĆWICZEŃ FIZYCZNYCH NA FUNKCJE I UKŁADY
ORGANIZMU NIEPEŁNOSPRAWNYCH STUDENTÓW
- 30 ----- **Hryszczuk Wiktor**
PRAWO KARNE UKRAINY JAKO ZJAWISKO
REGULACYJNE KARNOPRAWNEJ RZECZYWISTOŚCI WE
WSPÓŁCZESNYM SPOŁECZNYM SYSTEMIE
FUNKCJONALNYCH STOSUNKÓW PRAWNYCH
- 58 ----- **Czupryńskij Borys, Karpinska Natalia**
KSZTAŁTOWANIE KOMPETENCJI KONFLIKTOWYCH I
UMIEJĘTNOŚCI KORZYSTANIA Z MEDIACJI PRZYSZŁYCH
FUNKCJONARIUSZY ORGANÓW ŚCIGANIA I PRAWNIKÓW
- 69 ----- **Duchnewycz Andriy, Karpinska Natalia**
SYSTEM ROZSTRZYGANIA SPORÓW WTO: ROLA ORGANU
APELACYJNEGO WTO WE WSPÓŁCZESNYCH REALIACH
- 77 ----- **Fidria Julia**
CECHY ODPOWIEDZIALNOŚCI ZAWODOWEJ
PROKURATORA: TEORIA I PRAKTYKA
- 87 ----- **Hofman Yuriy**
MIEJSCE ETYKI ZAWODOWEJ W SYSTEMIE EDUKACJI
PRAWNICZEJ
- 96 ----- **Horot' Ała**
OSOBLIWOŚCI STATUSU PRAWNEGO
BEZPAŃSTWOWCÓW W PRAWIE MIĘDZYNARODOWYM I
KRAJOWYM
- 107 ----- **Nowosad Iryna**
PROBLEMY I PERSPEKTYWY ROZWOJU KLINIKI PRAWA
NA UKRAINIE

Fidria Julia

*doktor nauk prawnych, Kierownik Katedry
Prawa i Postępowania Karnego Wołyńskiego
Narodowego Uniwersytetu
im. Lesi Ukrainki*

*(Фідря Юлія Олександрівна,
кандидат юридичних наук, завідувач
кафедри кримінального права і процесу
Волинського національного університету
імені Лесі Українки)*

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

У статті розглянуто професійну відповідальність прокурора як його особистісну якість, що проявляється через усвідомлення ним необхідності дотримуватися ціннісних морально-етичних орієнтирів під час виконання професійних завдань та функцій. Висвітлено питання правового регулювання професійної відповідальності прокурора як на міжнародному, так і національному рівні.

Досліджено питання ефективності впливу інституту дисциплінарної відповідальності прокурора на дотримання ним високих етичних стандартів під час професійної службової діяльності, а також поза службою. Наголошено на необхідності удосконалення дисциплінарної практики щодо прокурорів, забезпечення її єдності та прозорості з метою відновлення довіри суспільства до прокуратури та підвищення її авторитету.

Ключові слова: прокурор, професійна відповідальність, етика прокурора, дисциплінарна відповідальність, добросовісність.

Процес реформування прокуратури України триває уже не один десяток років, однак питання результативності залишається відкритим та доволі дискусійним. На сучасному етапі можемо спостерігати новий виток реформи, що супроводжується прийняттям низки концептуальних актів, які окреслюють цілі й пріоритети реформи, передбачають конкретні заходи їх реалізації. На сьогодні орієнтиром у подальшому реформуванні прокуратури в Україні є Стратегія розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки, затверджена Указом Президента України від 11 червня 2021 року №231/2021 (далі – Стратегія) [1]. Серед основних проблем, які зумовляють необхідність подальшого удосконалення організації функціонування судової влади та здійснення правосуддя, Стратегія, серед іншого, називає незавершеність реформи органів прокуратури та низький рівень суспільної довіри до органів судової влади та прокуратури.

Підвищення рівня довіри громадськості до прокуратури, створення позитивного іміджу прокурорів як чесних і незалежних професіоналів визначено як пріоритетний напрям і у Стратегії

розвитку прокуратури на 2021–2023 роки, яка була затверджена наказом Генерального прокурора 16 жовтня 2020 року № 489 [2].

Проте видається, що протягом періоду дії обох Стратегій реалізувати таке масштабне завдання навряд чи вдасться, адже уже досить тривалий час рівень суспільної довіри до прокуратури (як і до судової влади) є стабільно низьким із негативним балансом. За даними дослідження Українського центру економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова, проведеного у липні-серпні 2021 року, прокуратурі загалом не довіряють 71%, а Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі 69% опитаних. Для порівняння за даними цього дослідження судовій системі загалом не довіряють 74%, Вищому антикорупційному суду – 68%, місцевим судам – 65%, Верховному Суду – 63% опитаних [3]. Таким чином, незважаючи на те, що, як правило, основна увага громадськості зосереджена на даних, які позначають рівень довіри до судової влади, органи прокуратури теж не можуть похвалитися надто високими показниками.

Довіра до органів прокуратури значною мірою залежить від професійних та особистісних якостей прокурора, дотримання ним високих етичних стандартів поведінки під час службової діяльності, а також поза службою. Іншими словами, йдеться про професійну відповідальність прокурора, зумовлену наявністю специфічних професійних норм і правил, які регулюють його поведінку як фахівця у процесі здійснення ним професійної діяльності.

На думку В. Сущенка, професійна відповідальність правника – це здатність будь-якого представника правничої професії (фізичної чи юридичної особи) звітувати перед собою та іншою особою, суспільством, державою за результати своєї професійної діяльності й одержувати на підставі такої звітності від себе та від інших позитивні чи негативні оцінки (санкції) своєї професійної діяльності [4, с. 6]. Професійна відповідальність правника (у тому числі й прокурора) значною мірою є його особистісною якістю, що проявляється через усвідомлення ним цінності предмета відповідальності, осмислення важливості професійних завдань, а також передбачення результатів своїх дій чи ухвалених рішень та готовність відповідати за них. Не випадково серед важливих пріоритетів у Стратегії розвитку прокуратури на 2021–2023 роки виокремлено етику, добросовісність прокурорів і дисциплінарну відповідальність.

Одним із факторів впливу на формування професійної відповідальності прокурора є етичні стандарти поведінки, які на сьогодні сконцентровані у Кодексі професійної етики та поведінки прокурорів, затвердженому Всеукраїнською конференцією прокурорів 27 квітня 2017 року (далі – Кодекс) [5]. У Кодексі були враховані положення ряду міжнародних нормативних актів, серед яких: Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод і рішення Європейського Суду з прав людини, Керівні принципи ООН щодо ролі прокурорів, прийняті на Восьмому конгресі ООН у 1990 році, Стандарти професійної відповідальності та виклади основних обов'язків і прав прокурорів, ухвалені Міжнародною асоціацією прокурорів у 1999 році, Європейські інструкції з питань етики та поведінки прокурорів (Будапештські принципи), ухвалені

Конференцією генеральних прокурорів країн-членів Ради Європи у 2005 році, та інші.

Кодекс визначає основні принципи, моральні норми та правила прокурорської етики, якими повинні керуватися прокурори при виконанні своїх службових обов'язків та поза службою. Відповідно до ст. 4 Кодексу професійна діяльність прокурорів ґрунтується на принципах: верховенства права та законності; поваги до прав і свобод людини і громадянина, недопущення дискримінації; незалежності та самостійності; політичної нейтральності; презумпції невинуватості; справедливості, неупередженості та об'єктивності; професійної честі і гідності, формування довіри до прокуратури; прозорості службової діяльності, конфіденційності; утримання від виконання незаконних наказів та вказівок; недопущення конфлікту інтересів; компетентності та професіоналізму; доброчесності, зразковості поведінки та дисциплінованості; поваги до незалежності суддів. І як справедливо відзначають А. Чернобай та В. Алексеєва, якщо етичні принципи проголошено, то вони мають бути нормою щоденної практики [6, с. 221].

У своїй професійній діяльності прокурор повинен постійно дбати про свою компетентність, професійну честь і гідність. Своєю доброчесністю, принциповістю, компетентністю, неупередженістю та сумлінним виконанням службових обов'язків сприяти підвищенню авторитету прокуратури та зміцненню довіри громадян до неї (ст. 11 Кодексу). При виконанні службових обов'язків прокурор має дотримуватися загальноприйнятих етичних норм поведінки, бути взірцем доброчесності, вихованості і культури. Порушення службової дисципліни, непристойна поведінка є неприпустимими для прокурора і тягнуть за собою передбачену законом відповідальність (ст. 16 Кодексу). У позаслужбовій сфері прокурору слід уникати особистих зв'язків, фінансових і ділових взаємовідносин, що можуть вплинути на неупередженість і об'єктивність виконання професійних обов'язків, скомпрометувати звання прокурора, не допускати дій, висловлювань і поведінки, які можуть зашкодити його репутації та авторитету прокуратури, викликати негативний суспільний резонанс (ст. 21 Кодексу).

Однак проголошення та закріплення певних стандартів поведінки – це лише перший крок, адже далі важливо передбачити ефективний механізм їх реалізації та впровадити його в дію. Ось тут і починають виникати проблеми.

В. Кравчук вважає, що Кодекс у загальному розумінні не можна розглядати як нормативно-правовий акт, оскільки він не має ключових для цього окремих ознак. На його думку, визначені у Кодексі положення є нормами моралі, а не нормами правового регулювання, хоч тісно пов'язані з останніми [7, с. 24-25]. У іншій науковій публікації дослідник продовжує свою думку: «Правила прокурорської етики, закріплені у Кодексі, не прирівнюються до норм закону чи дисциплінарних норм. Разом із тим вони мають одночасно як рекомендаційний, так і імперативний характер, їх дотримання є обов'язковим» [8, с. 69]. На переконання А. Лапкіна та М. Сальнікова, характер вимог до етичної поведінки працівників прокуратури

здебільшого є рекомендаційним, що і призводить до відкритого ігнорування прокурорами таких норм та правил [9, с. 24-25].

Проте більш переконливою видається позиція І. Билиці, який наголошує, що норми Кодексу мають як морально-етичний, так і правовий характер, однак останній виявляється у їх зв'язку з окремими положеннями чинного законодавства та інших нормативно-правових актів [10, с. 14]. Такий висновок випливає із системного аналізу норм Закону України «Про прокуратуру» та Кодексу. Неухильне дотримання вимог професійної етики та поведінки є однією із засад, на яких ґрунтується діяльність прокуратури (п. 10 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про прокуратуру»). Водночас закон зобов'язує прокурора додержуватися правил прокурорської етики, зокрема не допускати поведінки, яка дискредитує його як представника прокуратури та може зашкодити авторитету прокуратури (п. 4 ч. 4 ст. 19 Закону України «Про прокуратуру»). У ст. 33 Кодексу зазначається, що відповідно до Закону України «Про прокуратуру» прокурори зобов'язані неухильно дотримуватися вимог цього Кодексу. Їх порушення тягне за собою відповідальність, встановлену законом. А у разі систематичного (два і більше разів протягом одного року) або одноразового грубого порушення правил прокурорської етики прокурора може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності. Нормативно-правовим підґрунтям реалізації ст. 33 Кодексу є п. 6 ч. 1 ст. 43 Закону України «Про прокуратуру», відповідно до якого однією з підстав притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності у порядку дисциплінарного провадження є систематичне (два і більше разів протягом одного року) або одноразове грубе порушення правил прокурорської етики.

У цьому контексті далі варто розглянути питання ефективності впливу інституту дисциплінарної відповідальності прокурора на дотримання ним високих етичних стандартів під час службової діяльності й поза службою.

Насамперед варто зауважити, що за останні два роки організація здійснення дисциплінарного провадження щодо прокурорів перебувала у зоні турбулентності. І така ситуація, безумовно, пішла не на користь інституту дисциплінарної відповідальності прокурора. Отож, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» від 19 вересня 2019 року № 113-IX зупинив дію положень Закону України «Про прокуратуру», які визначали правовий статус і повноваження Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, та достроково припинив повноваження голови і членів цієї комісії до 1 вересня 2021 року. Натомість, наказом Генерального прокурора від 9 січня 2020 року № 9 було створено кадрову комісію з розгляду дисциплінарних скарг про вчинення прокурором дисциплінарного проступку та здійснення дисциплінарного провадження щодо прокурорів (далі – кадрова комісія), яка донедавна працювала і формувала дисциплінарну практику щодо прокурорів. Але на сьогодні уже розпочав роботу відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, Положення про порядок роботи якого було прийнято Всеукраїнською

конференцією прокурорів 28 серпня 2021 року. Цей орган розглядатиме дисциплінарні скарги в порядку, визначеному Законом України «Про прокуратуру», а також продовжить розгляд 44 дисциплінарних проваджень, нерозглянутих з об'єктивних причин відповідною кадровою комісією, створеною в Офісі Генерального прокурора.

З огляду на відсутність рішень відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, розглянемо напрацьовану дисциплінарну практику кадрової комісії. За результатами дисциплінарних проваджень у 2020 році кадровою комісією прийнято 58 рішень про накладення дисциплінарних стягнень стосовно 63 прокурорів, а за I півріччя 2021 року – 25 рішень про накладення дисциплінарних стягнень стосовно 27 прокурорів [11, 12].

Вивчення та аналіз рішень кадрової комісії дає підстави стверджувати, що порушення етичних правил поведінки є складником не лише підстави для притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності, передбаченої п. 6 ч. 1 ст. 43 Закону України «Про прокуратуру» (систематичне (два і більше разів протягом одного року) або одноразове грубе порушення правил прокурорської етики), але й деяких інших підстав, передбачених цією ж статтею: вчинення дій, що порочать звання прокурора і можуть викликати сумнів у його об'єктивності, неупередженості та незалежності, у чесності та непідкупності органів прокуратури (п. 5); втручання чи будь-який інший вплив прокурора у випадках чи порядку, не передбачених законодавством, у службову діяльність іншого прокурора, службових, посадових осіб чи суддів, у тому числі шляхом публічних висловлювань стосовно їх рішень, дій чи бездіяльності, за відсутності при цьому ознак адміністративного чи кримінального правопорушення (п. 8); публічне висловлювання, яке є порушенням презумпції невинуватості (п. 9). У цьому контексті варто погодитись із висловленою в літературі позицією про те, що вказані підстави дисциплінарної відповідальності за порушення правил прокурорської етики варто співвідносити як загальну (п. 6 ч. 1 ст. 43 Закону України «Про прокуратуру») і спеціальні (п. п. 5, 8, 9 ч. 1 ст. 43 Закону України «Про прокуратуру») [8, с. 70].

Проілюструємо наведені теоретичні висновки прикладами з дисциплінарної практики. Рішенням № 64-дп-21 від 01.04.2021р. кадрова комісія притягнула прокурора до дисциплінарної відповідальності та наклала на нього дисциплінарне стягнення у виді звільнення з посади в органах прокуратури за вчинення дисциплінарних проступків, визначених п. п. 5-7 ч. 1 ст. 43 Закону України «Про прокуратуру». Матеріалами дисциплінарного провадження було встановлено, що прокурор, підробивши офіційні документи, висунув особі вимогу про передачу йому грошових коштів в сумі 100 000 доларів США за закриття кримінального провадження, але при отриманні грошей був затриманий. Відомості про ці події отримали розголос у мережі інтернет, викликали негативний суспільний резонанс, що у свою чергу скомпрометувало звання працівника прокуратури, зашкодило його репутації та авторитету прокуратури у цілому. З огляду на це, кадрова комісія дійшла висновку, що прокурор грубо порушив правила прокурорської етики,

вчинивши дії, що порочать звання прокурора і можуть викликати сумнів у його об'єктивності, неупередженості, у чесності та непідкупності органів прокуратури [13].

Рішенням № 70-дп-21 від 08.04.2021р. кадрова комісія притягнула двох прокурорів Новоайдарського відділу Северодонецької місцевої прокуратури Луганської області до дисциплінарної відповідальності та наклала на кожного з них дисциплінарне стягнення у виді звільнення з посади в органах прокуратури за вчинення дисциплінарних проступків, відповідальність за які передбачено п. п. 5, 6 ч. 1 ст. 43 Закону України «Про прокуратуру». Матеріалами дисциплінарного провадження було встановлено, що прокурори за власної ініціативи, без наміру проведення будь-яких слідчих дій, розуміючи, що результат досудового розслідування кримінального провадження, де вони є процесуальними керівниками, залежить від їх рішення, зустрілись з особою, щодо якої розпочато кримінальне провадження, у розмові з яким натякнули на те, що вони не заперечують проти надання їм допомоги та отримали грошові кошти в сумі 500 гривень на нібито придбання палива для автомобіля. Наведені факти засвідчили вчинення прокурорами дій, що порочать звання прокурора і можуть викликати сумнів у їх об'єктивності, неупередженості та незалежності, у чесності та непідкупності органів прокуратури, а також одноразового грубого порушення правил прокурорської етики, тобто скоєння дисциплінарних проступків, відповідальність за які передбачено п. п. 5, 6 ч. 1 ст. 43 Закону України «Про прокуратуру».

Надаючи оцінку встановленим у дисциплінарному провадженні обставинам, кадрова комісія констатувала, що поведінка прокурорів підриває як авторитет прокурора, органів прокуратури, так і держави в цілому, тому що прокурори при здійсненні своїх повноважень представляють державу. Такі дії мають своїм наслідком зростання обурення в суспільстві діями органів влади, провокують соціальні конфлікти.

Визначаючи вид стягнення, яке повинно бути застосованим до прокурорів, кадрова комісія взяла до уваги, що дисциплінарне правопорушення є грубим, оскільки недотримання прокурором правил прокурорської етики та поведінки не може бути виправдано жодними обставинами, а тому є несумісним із подальшим зайняттям ними будь-якої посади в органах прокуратури [14].

Аналіз наведених та інших оприлюднених рішень кадрової комісії дає підстави стверджувати, що найпоширенішими порушеннями прокурорами правил професійної етики, що у подальшому можуть стати підставами для притягнення їх до дисциплінарної відповідальності, є: використання прокурором своїх службових повноважень або службового статусу та пов'язаних із цим можливостей на користь своїх приватних інтересів або приватних інтересів третіх осіб; вчинення прокурором дій, що містять ознаки корупційних правопорушень, інших кримінальних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією; керування прокурором транспортним засобом у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння або відмова від проходження огляду з метою виявлення стану

сп'яніння; подання в анкеті добросовісності прокурора недостовірних (у тому числі неповних) тверджень; порушення прокурором вимог, заборон або обмежень, встановлених Законами України «Про запобігання корупції», «Про прокуратуру».

У зв'язку з цим важливим та необхідним є усвідомлення та розуміння прокурорами того, що правила професійної етики та поведінки прокурорів є для них основоположними та обов'язковими нормами. Етична компетентність прокурора є не менш важливою, аніж професійна компетентність, зважаючи на суспільну значущість його діяльності. А тому впровадження дієвих механізмів забезпечення та контролю за дотриманням норм прокурорської етики та добросовісності є надзвичайно актуальним напрямком розвитку органів прокуратури та посилення професійної відповідальності прокурора.

У ході розробки указаних механізмів основні зусилля слід спрямувати щонайменше у таких трьох напрямках.

По-перше, потребує оновлення Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів, норми якого повинні відповідати сучасним реаліям життя, його динаміці. Важливо знайти розумний баланс між абстрактною та казуальною формою викладу норм Кодексу, щоб уникнути зловживань під час його застосування.

По-друге, потребує удосконалення дисциплінарна практика та приведення її у відповідність до європейських стандартів і кращих міжнародних зразків. Як зазначається у Стратегії розвитку прокуратури на 2021–2023 роки, удосконалення дисциплінарної процедури передбачає забезпечення прозорості й об'єктивності розгляду заяв про дисциплінарні проступки прокурорів, невідворотності та пропорційності відповідальності за них, послідовності й однаковості кваліфікації проступків, а також унеможливлення посягань за допомогою дисциплінарних проваджень на незалежність прокурора (п. 2.5.2.2.).

По-третє, слід забезпечити якісне вивчення прокурорами правил прокурорської етики з метою зміцнення морально-етичних орієнтирів, усвідомлення загальнолюдських та професійних цінностей, формування готовності прокурорів до вирішення етичних дилем під час здійснення службових обов'язків та поза ними. Цей напрямок цілком спроможний реалізувати Тренінговий центр прокурорів України, на який, серед іншого, покладено завдання сприяти інституційному розвитку органів прокуратури та формуванню професійних, лідерських, комунікативних і морально-етичних якостей прокурора, а також підвищенню професійної компетентності та стандартів професійної етики прокурорів і державних службовців органів прокуратури на основі позитивного досвіду прокурорської діяльності й інноваційних форм навчання (п. 15 Статуту Тренінгового центру прокурорів України) [15].

Підсумовуючи, варто зазначити, що у ході реалізації пріоритетного напрямку реформування прокуратури «Етика, добросовісність прокурорів і дисциплінарна відповідальність» доцільно застосувати комплексний підхід, що дозволить відновити довіру суспільства до прокурора, сформувавши його позитивний імідж,

підвищити ефективність роботи органів прокуратури та їх авторитет у цілому.

Джерела та література:

1. Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки: Указ Президента України від 11.06.2021 року №231/2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text> (дата звернення 04.10.2021р.)

2. Стратегія розвитку прокуратури на 2021–2023 роки: затв. наказом Генерального прокурора 16 жовтня 2020 року № 489.

3. Довіра до інститутів суспільства та політиків, електоральні орієнтації громадян України (липень-серпень 2021р.). Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова. URL : <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/dovira-do-instytutiv-suspilstva-ta-politykiv-elektoralni-orientatsii-gromadian-ukrainy> (дата звернення 05.10.2021р.)

4. Сущенко В. Професійна відповідальність юриста: деонтологічні та правові проблеми. Наукові записки НаУКМА. 2002. Том 20. Юридичні науки. С. 4-7.

5. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів: затверджений Всеукраїнською конференцією прокурорів 27 квітня 2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001900-17#Text> (дата звернення 04.10.2021р.)

6. Чернобай А., Алексеева В. Морально-етичні вимоги до позаслужбової поведінки прокурора як елемент професійної етики та поведінки прокурора. Публічне право. 2017. № 2 (26). С. 219-226.

7. Кравчук В. Правила професійної етики у діяльності прокурорів. Публічне право. 2018. № 4 (32). С. 23-28.

8. Кравчук В. Особливості дисциплінарної відповідальності прокурора за порушення правил професійної етики. Вісник Національної академії прокуратури України. 2018. № 4 (56). С. 66-80.

9. Лапкін А. В., Сальніков М.О. Актуальні питання вимог до етичної поведінки працівників прокуратури. International Electronic Scientific Journal «Science Online». URL : <http://nauka-online.com/>

10. Билиця І. О. Професійна етика прокурора : автореф. дис. ... канд. юрид наук. Одеса, 2014. 22 с.

11. Результати діяльності кадрової комісії з розгляду дисциплінарних скарг про вчинення прокурором дисциплінарного проступку та здійснення дисциплінарного провадження щодо прокурорів за 2020 рік. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/dvpr?_m=publications&_t=rec&id=287019 (дата звернення 04.10.2021р.)

12. Результати діяльності кадрової комісії з розгляду дисциплінарних скарг про вчинення прокурором дисциплінарного проступку та здійснення дисциплінарного провадження щодо прокурорів за I півріччя 2021 року. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/dvpr?_m=publications&_t=rec&id=302197 (дата звернення 04.10.2021р.)

13. Рішення кадрової комісії з розгляду дисциплінарних скарг про вчинення прокурором дисциплінарного проступку та здійснення дисциплінарного провадження щодо прокурорів № 64-дп-21 від 01.04.2021р. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/dvpr?_m=publications&_t=cat&id=117880&fp=50 (дата звернення 04.10.2021р.)

14. Рішення кадрової комісії з розгляду дисциплінарних скарг про вчинення прокурором дисциплінарного проступку та здійснення дисциплінарного провадження щодо прокурорів № 70-дп-21 від 08.04.2021р. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/dvpr?_m=publications&_t=cat&id=117880&fp=50 (дата звернення 04.10.2021р.)

15. Статут Тренінгового центру прокурорів України: затверджено Наказ Генерального прокурора 29 травня 2020 року № 243 <https://ptcu.gp.gov.ua/wp-content/uploads/2020/08/statut-treningovogo-czentru-prokuroriv-ukrayiny.pdf> (дата звернення 04.10.2021р.)

CECHY ODPOWIEDZIALNOŚCI ZAWODOWEJ PROKURATORA: TEORIA I PRAKTYKA

W artykule omówiono odpowiedzialność zawodową prokuratora jako jego cechę osobistą, która przejawia się w świadomej konieczności przestrzegania wytycznych wartości moralnych i etycznych podczas wykonywania zadań i funkcji zawodowych. Omówiono zagadnienia prawnego uregulowania odpowiedzialności zawodowej prokuratora zarówno na poziomie międzynarodowym, jak i krajowym.

Zbadano kwestię skuteczności wpływu instytutu odpowiedzialności dyscyplinarnej prokuratora na przestrzeganie przez niego wysokich standardów etycznych podczas wykonywania czynności służbowych, jak również poza służbą. Akcentowano na potrzebie poprawy praktyk dyscyplinarnych wobec prokuratorów, zapewnieniu jedności i przejrzystości w celu przywrócenia zaufania publicznego do prokuratury i zwiększenia jej autorytetu.

Słowa kluczowe: prokurator, odpowiedzialność zawodowa, etyka prokuratora, odpowiedzialność dyscyplinarna, uczciwość.

FEATURES OF PROFESSIONAL RESPONSIBILITY OF A PROSECUTOR: THEORY AND PRACTICE

The article considers the professional responsibility of a prosecutor as his personal quality, which is manifested through his awareness of the need to follow to the values of moral and ethical guidelines when performing professional tasks and functions. The issues of legal regulation of prosecutors' professional responsibility at both international and national levels are highlighted, with special emphasis on the Code of Professional Ethics and Conduct of Prosecutors. The importance of ensuring the professional development of prosecutors in the direction of strengthening internal moral and ethical attitudes and readiness to implement them is emphasized.

The question of the effectiveness of the influence of disciplinary responsibility institute of the prosecutor on his compliance with high

ethical standards during professional service activity, as well as out of service is investigated. Emphasis was placed on the need to improve disciplinary practices against prosecutors, ensure its unity, consistency and transparency in order to restore public confidence in the prosecutor's office and increase its authority.

Keywords: prosecutor, professional responsibility, ethics of a prosecutor, disciplinary responsibility, benefaction.